

Ubehandlet synsnedsettelse og risiko for demens

Nedsat syn er inkluderet som en ud af 14 potentielt modificerbare risikofaktorer for demens i den seneste rapport fra Lancet-kommissionen om forebyggelse og behandling af demens, der udkom i august 2024. I det følgende dykker vi ned i evidensgrundlaget for sammenhængen mellem nedsat syn og risiko for demens.

Nedsat syn er inkluderet som en ny risikofaktor for demens i den seneste rapport fra the Lancet Commission om forebyggelse og behandling af demens.

Den forrige rapport fra Lancet-kommissionen udgivet i 2020 introducerede nedsat hørelse som en af de potentielt modificerbare risikofaktorer for demens. I de fire mellemliggende år er der publiceret en række studier og oversigtsartikler, der dels understøtter, at der er en sammenhæng mellem ubehandlet synsnedsettelse og demensrisiko, og dels tyder på, at behandling og afhjælpning af synsnedsettelse kan afbøde den øgede demensrisiko.

I 2021 blev der udgivet en kinesisk-australsk metaanalyse af 14 fremadrettede (prospektive) kohortestudier. Der deltog i alt mere end 6 mio. ældre voksne, der var kognitivt intakte ved baseline, hvoraf knap 172.000 personer udviklede demens i løbet af opfølgningen, der varede mellem 3,7 og 14,5 år. Nedsat syn viste sig at være forbundet med ca. 47 % øget risiko for demens (relativ risiko 1,47; 95 % konfidensinterval 1,36-1,60). Samme forskergruppe gennemførte en metaanalyse af 12 fremadrettede kohortestudier med sammenlagt mere end 45.000 deltagere, hvoraf godt 13.000 udviklede kognitiv svækkelse. Ifølge metaanalysen var nedsat syn associeret med ca. 35 % øget risiko for fremtidig kognitiv svækkelse (relativ risiko 1,35, 95 % konfidensinterval 1,28-1,41).

Grå og grøn stær

En anden metaanalyse fra 2021 udført af tyske og britiske forskere med i alt knap 38.000 deltagere fandt tilsvarende, at nedsat syn var forbundet med ca. 38 % øget risiko for demens (relativ risiko 1,38, 95 % konfidensinterval 1,19-1,59). Risikoen afhang blandt andet af, hvilken type øjensygdom der forårsagede synsnedsettelsen. Således fandt forskerne, at både grå stær (tre studier; 6.659 deltagere; hazard ratio 1,17, 95 % KI 1,00-1,38) og øjensygdom forårsaget af diabetes (diabetisk retinopati) (fire studier; 43.658 deltagere; hazard ratio 1,34, 95 % KI 1,11-1,61), var associeret med øget risiko for demens. Derimod sås ingen sammenhæng mellem grøn stær (seks studier; 175.357 deltagere; hazard ratio 0,97, 95 % KI 0,90-1,04) eller aldersforandringer i nethinden (aldersrelateret makuladegeneration) (tre studier; 7.800.692 deltagere; hazard ratio 1,15, 95 % KI 0,88-1,50).

Effekten af operation mod grå stær i forhold til risiko for demens er undersøgt i blandt andet et amerikansk studie fra 2022 og et britisk studie fra 2023. De to studier viser samstemmende, at grå stær-kirurgi neutraliserer den øgede demensrisiko.

Årsagsmekanismer

Der kan være flere forklaringer på sammenhængen mellem nedsat syn og risiko for demens. For det første er en betydelig andel af tilfældene af synsnedsettelse knyttet til diabetes, som i sig selv er en velbeskrevet risikofaktor for demens. For det andet kan der være tale om bagvedliggende sygdomsprocesser i hjernen og nethinden (som kan beskrives som en slags fremskudt del af hjernen), der øger risikoen for både nedsat syn og demens. For det tredje kan selve synsnedsettelsen tænkes at øge risikoen for kognitiv understimulering eller social isolation, hvilket ikke gør noget godt for hjernen i det lange løb.

Livingston G, Huntley J, Liu KY, Costafreda SG, Selbaek G, Alladi S, et al. Dementia prevention, intervention, and care: 2024 report of the Lancet standing Commission. *Lancet*. 2024;404(10452):572-628.

[PubMed](#)

Shang X, Zhu Z, Wang W, Ha J, He M. The Association between Vision Impairment and Incidence of Dementia and Cognitive Impairment: A Systematic Review and Meta-analysis. *Ophthalmology*. 2021;128(8):1135-49.

[PubMed](#)

Kuzma E, Littlejohns TJ, Khawaja AP, Llewellyn DJ, Ukoumunne OC, Thiem U. Visual Impairment, Eye Diseases, and Dementia Risk: A Systematic Review and Meta-Analysis. *J Alzheimers Dis*. 2021;83(3):1073-87.

[PubMed](#)

Lee CS, Gibbons LE, Lee AY, Yanagihara RT, Blazes MS, Lee ML, et al. Association Between Cataract Extraction and Development of Dementia. *JAMA Intern Med*. 2022;182(2):134-41.

[PubMed](#)

Ma LZ, Zhang YR, Li YZ, Ou YN, Yang L, Chen SD, et al. Cataract, Cataract Surgery, and Risk of Incident Dementia: A Prospective Cohort Study of 300,823 Participants. *Biol Psychiatry*. 2023;93(9):810-9.

[PubMed](#)

Oprettet: 14. oktober 2024